

Slovenski Gospodar.

List ljudstvu v poduk in zabavo.

Izhaja vsak četrtek in velja s poštno vred in v Mariboru s pošiljanjem z dom za celo leto 2 gld. 50 kr., za pol leta 1 gld. 30 kr., za četrt leta 55 kr. — Naročnina se pošilja upravitelstvu v tiskarni sv. Ciriha, kroško ul. št. 5. — Določniki tiskovnega društva dobivajo list brez posebne naročnine.

Posamezni listi določajo se v tiskarni in pri g. Novak-u na velikem tisku po 5 kr. Rokopisni se ne vračajo, neplačani listi se ne sprejemajo. Za oznanila se plačuje od navadne vrstice, če se natisne enkrat, po 5 kr., dvakrat 12 kr., trikrat 16 kr.

Iz državnega zbora.

Pogodba z Ogersko.

Bralci »Gospodarjevi« že vedo, da se ima med Avstrijo in Ogersko vsakih 10 let vnovič skleniti pogodba, koliko naj za skupne potrebe naše monarhije plačujejo ogerske in koliko naše avstrijske dežele. Da bi se ta stvar dognala zopet za prihodnjih 10 let, sta se izvolili letošnjo spomlad tako imenovani kvotni deputaciji t. j. 15 poslancev avstrijskega državnega zbora bi se imelo dogovoriti s 15 poslanci ogerskega državnega zbora, kako naj se ta zadeva uravna. Toda ti dogovori so ostali brezuspešni. Ogrji niso marali večjega plačila obljubiti, kakor so plačevali dozdej; a naši so zahtevali od Ogerske mnogo večje prispevke. Vsled tega je bila vlada prisiljena, državnemu zboru predložiti nasvêt, naj se začasno, za leto 1898, potrdi še prejšnja pogodba; med tem se utegne dognati stalna pogodba med Avstrijo in Ogersko.

Zdajšnja manjšina državnega zbora pa nikakor noče pritrđiti temu predlogu, temveč ga hoče na vsaki način zabraniti, da bi s tem prisilila vlado, naj odstopi ali pa naj umakne znani jezikovni naredbi. Tudi večina spozna, da je zdajšnja pogodba z Ogersko krivična. Toda z ozirom na državno potrebo in vsled opravičnega reda se ne more ustavljati vsaj temu, da se ta vladni predlog vsaj kakšnemu odseku izroči v posvetovanje. Temu pa se je nemškoliberalna večina upirala z vso silo. Večina je morala zopet pokazati, da se ne da strahovati manjšini. Ko se je vršila pred 14 dnevi 25-urna seja, se ni določilo slednjic ničesar; manjšina državnega zbora je trdila, da je ona zmagala. Bitka je res prenehala; toda z novo silo se je začela zvečer dne 4. novembra ter trajala zopet celo noč do 10. ure zjutraj dne 5. nov.

In kar se je to noč v državni zbornici počenjal, tega pač nihče popisati ne more. Pohujšal bi naše pošteno, krščansko slovensko ljudstvo, ako bi ponavljal vse ostudne in grde psovke, ki so to noč letele z ene nemške stranke na drugo. Res; s ponosom smem trdit: Slovani so mnogo bolj olikan narod, kakor pa Nemci. Kdor tega dozdej ni spoznal, naj bi bil prišel ono noč v državno zbornico.

Predsednik je ob 7. uri zvečer dovolil dunajskemu županu, naj začne o tej zadevi govoriti, ker je prosil za besedo. Toda nemški liberalci — vsi brez izjeme — so upili in hruli, kedar je hotel dr. Lueger začeti svoj govor, da je moral zopet obmolkniti. Dr. Lueger je prosil predsednika, naj napravi mir; vse zastoj. Prosil Nemce, naj bodo pri miru; brez uspeha; še bolj so kričali: »Ti ne smeš govoriti«. To je trajalo več, kakor poltretjo uro. Proti pol 11. uri je nekoliko hrup utihnil; Schönerer in njegova garda se je utrudila ropotati ter odšla iz zbornice. Za njimi zakliče dr. Lueger: »Sem vedel,

da so gospodje žejni in da dalje tukaj brez pijače ostati ne morejo; se priporočujem, g. Schönerer«. Dr. Lueger je potem dokazoval, kako krivična je pogodba z Ogersko; vse ga je zvesto poslušalo.

Ali ko dr. Lueger neha govoriti, pridejo suroveži zopet nazaj v zbornico in imelo se je vršiti glasovanje, da naj seja preneha in naj bo konec govorjenja. Med tem glasovanjem se pa ropot zopet ponovi, da ni bilo mogoče razumeti imen, katera so klicali zapisnikarji. Pri tem ropotu s poleni je izmaknil češki poslanec Schönererju razklano poleno; Türk je ropotal z dvema polenoma tako silno in nerodno, da si je ranil svoj lastni prst. A večina se ni dala premagati.

Ob pol 3. uri zjutraj je začel govoriti češki poslanec dr. Engel za predlog, naj se začasna pogodba, kakor jo vlada predlaga, izroči proračunskemu odseku. A ob 3. uri je pobijati jel ta predlog nemški poslanec Prade, ki je govoril do 6. ure zjutraj. Preden je prišlo do glasovanja, so se oglašali še razni govorniki, ki so popravljali to in ono. Proti 10. uri predpoldne se je slednjic glasovalo po imenih in sklenilo s 177 proti 122 glasovom, da se ima vladni predlog izročiti v posvetovanje proračunskemu odseku.

Levičarji so sicer za zdaj premagani; toda vprašanje je, ali se bo stvar mogla sploh rešiti v državnem zboru. Če tudi večina proračunskega odseka vladnemu predlogu pritrđi, se bo potem o stvari razpravljalo v zbornici. Tu pa je prav lahko mogoče, da se vladni predlog pokopa, ker nikakor ni gotovo, da bodo vsi poslanci izmed večine za njo glasovali.

Dipaulijev predlog.

Dne 8. nov. se je začela nova pritožba proti ministertvu zavoljo jezikovnih naredeb za Češko in Moravsko. Dr. Funke je govoril kot prvi tožnik celih šest ur. Vse druge stranke, ki so v večini, bodo glasovale naravnost proti zat. žbi; edinole nemško katoliška stranka je za predlog Dipaulija, ki se glasi takole: »Zbornica želi, da se jezikovno vprašanje reši ne potom ministertskih naredeb, temveč po potu postavodajalstva ter odklanja predlog »zatožbe ministertva«. Če se ta predlog sprejme, se s tem izreče nezaupnost ministertvu zavoljo tega, da je izdalo znani jezikovni naredbi. Sploh je Dipauli s svojimi predlogi mnogo povzročil, da je večina državnega zbora v nekem nejasnem položaju in v nekaki nevarnosti, da se lahko razbije.

Kako se Spodnji Štajar pripravlja za Pruse.

(Dalje.)

Rekli smo zadnjic, da so knjižice, v katerih govorimo, pisane s tako surovostjo, da se v našem je-

ziku to še povedati ne da; sicer pa bi ta številka »Slov. Gospodarja« vam, drugi čitatelji, ne prišla v roko, ako bi poskusili, prusaško nemško surovost posneti le približno natanko. Zatorej le nekaj: Sv. oče Leo XIII. so človek, ki plaše po vetru obrača; o presvetlem cesarju in udih cesarske rodbine se pravi, da so »brez značajni, brezvestni, napihnjeni, slaboumni, nevhvaležni, roparsko lakomni« itd.; mi Slovenci smo kozarji, ki smo si svojo narodnost izmislili, ter vse to, kar je za narodnost potrebno, ukradli; kraje smo se naučili od Čehov; o Črnogorcih pa se piše, da je kraja kostrunov celo njih glavna obrt. Dosti tega!

Poglejmo si vsebino teh knjižic. Kar prve: Trozveza, ali v posebnem zveza med Avstrijo in Nemčijo se je naredila v to svrhu, da bi takim potom Avstrija postala Nemčiji nekako podložna, ter da bi ta imela v naših notranjih zadevah, kakor v šolstvu, vojaštvu, v denarnih stvarih i. dr. prvo in zadnjo odločilno besedo. Toda v kljub tej pogodbi je Avstrija vendar še premalo pruska, kakor tudi v kljub temu, da se je leta 1867. razcepila le za to, da bi onstran Litave Madjari sami bili gospodarji, tostran pa Nemci tem laglje slovanske narode, Slovence in Čeha zadavili; tudi Avstrija za Nemčijo ni storila in ne stori nič, kakor tudi, da ni zanesljiva zaveznica; nadalje pa Avstrija protestantski Nemčiji že radi tega ne more nikoli biti prava prijateljica, ker je katoliška — zatorej se ima raztrgati, in sicer prej ko slej! V to svrhu naj Nemčija takoj stopi v zvezo z Rusijo; Italijo si kot zaveznico obdrži. Ko je zveza sklenjena, pa hajd na boj! Avstrijo od treh strani prijeti, in mora je biti konce; katere dežele bi si Nemčija vzela, rekli smo že zadnjokrat. Čehi in Slovenci se morajo poprusiti, ako ne gre z lepa, pa s silo; če pa še tako ne gre, pa se naj zapodijo na Novo Guinejo, t. j. otok blizu Avstralije, kjer živé ljudožerci.

Druga knjižica. Ta pa šeuje avstrijske Nemce, naj naravnost naredijo punt ter se najkrajšim potom podvržejo Prusom; da celo s puntarskimi pesmimi se k temu vzpodbujajo. — Nam se zdi, da smo s tem glede vsebine naših knjižic podali dovolj; kaj je še tudi več mogoče? — Kdo pa te knjižice piše? Nekateri čitateljem »Slov. Gospodarja« že znani Karl Pröll, ki je duša nemškemu šulverineom in biva v Berlinu; druge drugi Prusi, in zopet druge avstrijski prusaki, ki se podpisujejo z izmisljenimi imeni. — Tiskane so vse na Nemškem, največ v Berlinu in v Monakovem. Na to pa romajo čez mejo k nam, kjer se javno prodajajo po knjigarnicah na stotine in stotine. Celó tako drzni so prusaki, da jih pošiljajo uredništvom naših nemških časnikov s prošnjo, naj se našemu ljudstvu priporočajo. Nekateri nosijo tudi ob robih opomnjo, da se naj devljejo v šolske in ljudske knjižnice. Gospoda slovenskega delegata pa na te knjižice opozarjamo.

Drago slovensko ljudstvo! Bržkone si slišalo to, kar smo povedali s tako natančnostjo, prvokrat. Bog nam je pričá, da je vse, kar smo pisali, do zadnje pičice resnica; sicer pa je vsakemu mogoče, da se o tem uveri. Ravno tako resnično pa tudi je, da je zadnji čas, da si to izvedelo. Naj nam nikdo ne ugovarja, rekóč: »Ni se še bati; juha se ne pojé tako vroča, kakor se nalije«. Mi na to odgovorimo: »Kdor ni popolnoma slep in gluhi, mora spoznati, da smo na tiru, ki drži naravnoč v prusko žrelo«. Ali nismo ravno v teh člankih in tudi v drugih prinesli za resničnost svojega prepričanja že dovolj dokazov? In jih še bomo, če nam Bog da zdravje. Pa ravno tako globoko smo prepričani, da zdaj se igra za nas ni zgubljena. Še šteje Avstrija lepo število zvestih Nemcev, še avstrijski Slovani niso umrli, še je dosti krepkosti v nas, in še živi tisti Bog, ki je užugal že nebroj tako oholih narodov, kakor so

prusaki. Samo treba, da vsak ve, za kaj se gre; vsak, tudi zadnji pastir. Kajti zanesti se smemo, da ga ni, ki bi kar z lepa dal skalotrdno katoliško vero za črvojedni protestantizem, ki bi rade volje dal zemljo našo, jezik svoj stoletnemu sovragu pruskemu. Srce se nam króí, če mislimo, kako bi se nam godilo. Mila slovenska pesem, ki se zdaj čarabno lepo razlegaš po naših božjih hišah in livadah, ti bi utihnila za vselej; mila slovenska beseda, ki se zdaj v globokih srčnih vzdihih dviguješ do božjih višav, in ki te iz prijateljskih ust slušamo, kakor sladko godbo, ti bi umolknila na večno; rajnska slovenska zemlja, ki ti je na vsem svetu ni najti jednake, ki si napojena s krvjo naših hrabrih pradedov, na tebi bi naši otroci bili sužnji! Solze nam ustavijo besedo...

Cerkvene zadeve.

Sv. Jožef pri Mariboru.

(Zgodovinska črtica.)

(Dalje.)

Kmalu nato je nastopila za cerkev sv. Jožefa pretužna doba, ki bi jo bila skoro popolnoma ugonobila; le poseben slučaj jo je rešil pred gotovim poginom. Dne 29. novembra 1780 prevzel je cesar Jožef II. vlado nad vsemi avstrijskimi deželami. On je hotel kar čez noč vse prenarediti in ves obstoječi red spremeniti. Lotil se je tudi cerkvenih zadev. Spremenil je nekaterim škofijam meje, ustanovil nove duhovnije, zatrl samostane, podreti ukazal podružnice, prepovedal božja pota ter s takimi in enakimi svojevoljnimi naredbami povzročil mnogo zmešnjav.

Silni vihar raznih preosnov, ki je obstoječe razmere semtertja popolnoma prevrgel, bučal je tudi okoli cerkve sv. Jožefa, ki je vsled ukaza z dne 6. novembra 1788 pripadla k sekovski škofiji, ter jo je spravil v veliko nevarnost.

Vsled gubernijalnega ukaza z dne 2. marca 1786 so bila že dne 27. aprila t. l. po dražbi prodana vsa zemljišča, kar jih je cerkev sv. Jožefa še posedala. Vinograd na Gačniku s tamošnjim podložnikom vred je za 1381 gl. kupil podložnik Mihael Zupanič ki je vsled tega postal prost, vinograd na Košaku pa je za 1000 gl. dobil Andrej Aichmayer.¹⁾

Po nasvetu deželne komisije za uravnavanje župnij bi se imela v obširni lembaški župniji ustanoviti nova duhovnija. Odločili so za to cerkev sv. Magdalene v mariborskem predmestju. Temu je ugovarjal Franc Ruprecht, župnik v Lembahu, ter je opiraje se na že l. 1760. od goriškega nadškofa Karola Mihaela grofa Attemsa odobreni načrt predlagal, naj se lembaška župnija premesti k Sv. Jožefu. A to ni obveljalo, ampak beneficijati pri Sv. Jožefu, Franc Korpon, moral je koncem leta 1788. za prvega kurata k Sv. Magdaleni. Za plačo so mu odkazali pred vsem dohodke Sinesbergovega beneficija pri Sv. Jožefu, kakor jih je bil do sedaj užival,²⁾ potem ustanove in majhen dopolnilni znesek iz verskega zaklada.

Kmalu po njegovi preselitvi so cerkev sv. Jožefa zaprli, in najbrž bi jo bila zadela osoda več drugih podružnic, katere so kot nepotrebne podrli, ko bi se ne bil lembaški župnik z nekaterimi mariborskimi meščani z vsemi močmi za njo potegoval. Zlasti se je župnik Franc Ruprecht v svoji dotični prošnji sklicaval na dvorski odlok, vsled katerega ima v vsaki župniji ostati jedna podružnica, da se zamore v slučaju, da župnijsko

¹⁾ Kn. šk. arhiv v Mariboru.

²⁾ Ign. Orožen, I., 36.